Csizmadivat

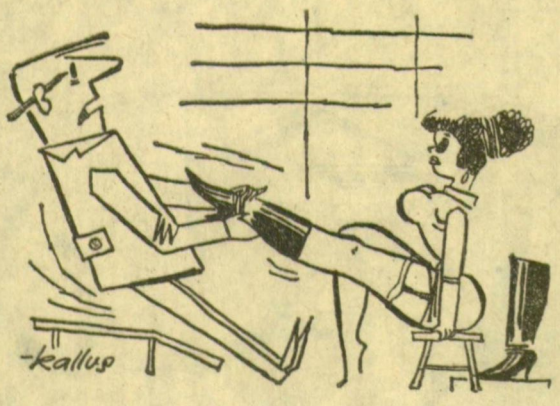

— Sajnos, meg kell vennie, kérem, mert nem bírom lehúzni önről...

A XIX. században

„Ismeretlen repülő tárgyak"

A repülő csészealjak históriája szinte valószínűtlen, hogy már a múlt század embereit is foglalkoztatta volna... Pedig így van. Bár a köztudat valójában századunk, és főleg az elmúlt legutóbbi két-három évtized „felfedezésének" tartja e különös égi jelenségeket, az ezernyolcszázas évek erdélyi magyar sajtója azonban néhány érdekes meglepetéssel szolgál.

Amint a kolozsvári történész Gyémánt László kutatásaiból kiderült, már 1828. november 22-i tudósításában a kolozsvári Erdélyi híradó így számolt be az Abrudbánya nyugati határa felett lezajlott érdekes eseményről: a felnőtlen tiszta égen, egy percig tartó mennydörgésszerű zaj, majd villámlás után „két mozsárágyú kilőtt füstjéhez" hasonlító valami jelent meg, ami „kevesebbnagyobb sebességgel" — tehát valószínűleg sebességét változtatva — haladt át a bányaváros felett. Ezt a feltevést erősíti, hogy „a földtől mintegy 50 ölnyire" a tudósítás szavait idézve „úszásban csendesedve... meg is állapodott", majd ellenkező irányba vette újra útját. Ugyanakkor ezzel egyidőben a furcsa tárgy színét is változtatta, az eredeti kékről „gyenge sárgára".

Nem sokkal később, 1835. január 10-én ugyancsak hasonló szenzáció jelent meg az Erdélyi híradó hasábjain, a Jelenkor anyagából kölcsönözve. Ez az előző esztendő decemberében Debrecenben észlelt „nevezetes égi tüneményről" ad hírt olvasóinak. A derült ég alatt hirtelen rendkívül nagy világosság támadt, amely annyira „átalányos és rendkívüli volt", hogy „fényénél minden legkisebb tárgy is a földön látható lett". Majd egy „iczés üveglopó vagy hévér nagyságú" tárgy jelent meg, mely keresztül a városon, ismét nyugat felé tartott és „magától szüntelen szikrákat hányt, mint a rakéta". A jelenség ezúttal mintegy „négy elsőrendű percig" tartott és „csaknem minden közbirtokos azt hitte, hogy az ő udvarán keresztül van annak útja". A „repülő csészealj" elhaladtában „megszámlálhatatlan apró csillag formát" hagyott maga után és az égre „különös véres színt vetett, az ég piroslott mint midőn éjjel gyulladás van". A város őrei félre is verték a harangokat, ám látva, hogy lángok sehol sincsenek csakhamar abbahagyták a riasztást.

A két tudósítás érdekes módon sok egybehangzó tényt közöl. Az évszak, a meteorológiai körülmények azonossága, a tárgyak formája, a kísérő körülmények, a sebesség, színváltozás, valamint a földhöz közelítés mintegy a véletlen kizárása mellett érvelnek... Így szinte önként kínálkozik a kérdés: nem kellene-e a ma oly nagy port felverő „ismeretlen repülő tárgyak" híradásának eredetét a távolabbi múltban keresni?

A homoki bor készítése és kezelése

A homoki borok az utóbbi esztendőkben előretörtek, egyre több versenyen viszik el a pálmát. A közönség is megkedvelte a homoki borokat, s ez különösen azért jelentős, mert nálunk a legnagyobb területet a homoki szőlők foglalják el. Ez ad időszerűséget is *Kádár* Gyula új könyvének, amely a homoki bor készítéséről és kezeléséről szól.

Külön érdeme a könyvnek, hogy az egyéni és háztáji gazdaságok részére is hasznos tanácsokat ad, ami azért fontos, mert ez a terület borászati szempontból a legelhanyagoltabb. A bortermelés kialakulásától kezdve a korszerű borászati üzemekig minden fontos mozzanattal megismerteti a szerző az olvasót és önálló fejezetben foglalkozik a palackozással. A hasznos könyvet a Mezőgazdasági Kiadó jelentette meg.

Élelmiszergazdaságunk helyzete, fejlődésének főbb vonásai

A területek fejlettségi színvonalában fennálló felszabadulás előtti időkből örökölt nagymértékű aránytalanságok csökkentésében a szocialista gazdaság építésének elmúlt 26 esztendejében nagyot léptünk előre. A tudatos területfejlesztés azonban csak az 50-es évek második felétől, illetve az 1960-as KB-határozat után indult meg. Megyénk, s ezen belül Szeged határmenti fekvése miatt tempóveszteségben volt más területekhez képest. Az utóbbi évek fejlődése azonban eltünteti ezt az elmaradást is.

Bár nehéziparunk örvendetes ütemben fejlődik, mégis a területi munkamegosztásban a könnyű- és élelmiszeripar játszik vezető szerepet, melynek nyersanyagbázisát túlnyomórészt mezőgazdaságunk biztosítja. Megyénk iparosítása az élelmiszer-gazdaság jelentőségét nem csökkentette.

1

Élelmiszer-gazdaságunk felszabadulás utáni fejlődésében 5 fő szakaszt különíthetünk el: Az 1945—49-ig terjedő időszakban legfőbb eredmény a tulajdonviszonyokban bekövetkezett változás volt. Mezőgazdaságunkban a nagybirtokrendszert felváltó kis- és középparaszti gazdaság vált uralkodóvá. Élelmiszeriparunk államosításával viszont társadalmi tulajdonba kerültek a közép- és nagyüzemek mellett a kis, helyi üzemek is. A háborús károk helyreállítása után fő cél a termelés fellendítése volt.

1950—58 között élelmiszergazdaságunk termelőerői stagnáltak. Mezőgazdaságunk fejlődése — az 1957-től tapasztalt némi javulás ellenére nem volt kielégítő. Jelentős eredmény volt azonban, hogy megteremtettük a szocialista átszervezés számos előfeltételét. Élelmiszeriparunkban a centralizáció és a koncentráció fokozása volt a legfőbb eredmény.

1959—62 között befejeztük mezőgazdaságunk szocialista átszervezését és a termelőerők gyors fejlődése vette kezdetét. Ez új feltételeket teremtett élelmiszeriparunknak és mindinkább követelte a feldolgozó kapacitás növelését.

1963—69-ig mezőgazdasági nagyüzemeink megszilárdultak, szorosabbá vált a feldolgozóiparral való kapcsolatuk, fokozódott élelmiszeriparunk korszerűsítése, kapacitásának növelése.

1969-től szemünk előtt játszódik le a mezőgazdaság és az élelmiszeripar élelmiszer-gazdasággá ötvöződése, újszerű kapcsolatok kialakulása. Ennek az időszaknak az értékelése hosszabb távon lehetséges, de a tendencia jó és a kezdeti sikerek biztatóak.

2

Fokozatosan tért hódítanak a korszerű agrotechnikai eljárások. Nő az öntözött területek nagysága (1969-ben a nagyüzemi gazdaságok öntözött területe 24 ezer kh volt). Emelkedik az egységnyi területre jutó műtrágya-felhasználás. Az elmúlt évben a mezőgazdasági terület több mint felén eszközöltünk műtrágyázást. Elterjedtté válnak a különböző vegyszerek alkalmazása, napról napra javul a gépekkel való ellátás.

Állattenyésztésünk a kismértékű, szám szerinti gyarapodás ellenére is sokat fejlődött. 1954-től 1970-ig állatállományunk számosállatban kifejezve 135 ezerről 145 ezerre emelkedett. Ennél szembetűnőbb eredményt értünk el azonban a hozamok növelése terén. Míg pl. a felszabadulás előtt egy tehén átlagos tejhozama 1500—1600 liter volt, azóta mintegy 900—1000 literrel emelkedett ez az érték. A korszerű állattakarmányozási eljárások alkalmazásával megrövidítettük és csökkentettük az egységnyi hús előállításához szükséges időt és takarmányráfordítást.

3

Mezőgazdasági termékeink egyre növekvő hányada kerül feldolgozásra. Megyénk élelmiszeripara termékeivel a már megalapozott világhírnevet öregbítette. A Szegedi Szalámigyár, a Paprikafeldolgozó Vállalat, a Konzervgyár és a Szentesi Baromfifeldolgozó termékei tőkés és szocialista piacon egyaránt keresett cikkek. Ha az 1959-es termelési szintet bázisként 100-nak vesszük, akkor 10 év alatt a szalámitermelés 209, a vágott baromfi 186, a gyümölcskonzerv 319, a főzelékkonzerv 418 és a fűszerpaprika őrlemény 183-ra emelkedett.

A negyedik ötéves tervben további dinamikus fejlődést várunk élelmiszer-gazdaságunktól a növekvő belföldi szükséglet és a külföldi kereslet optimális kielégítése érdekében.

Abonyi Gyuláné dr.

Anyakönyvi hírek

I. KERÜLET

Házasság: Szabó László és Csamangó Anna, Pintér József és Bácskai Éva, Sipos József és Sulyok Erzsébet, Lévai Péter és Dér Ilona, Pusztai László és Lovas Katalin, Oláh Miklós és Varga Katalin, Haris László és Nemes Mária, Varga Ákos és Vajda Ágnes, Farkas Gyula és Csépányi Erzsébet, Kálmán Lajos és Viola Mária, Virág István és Mezei Irén, Bodó Árpád és Lajber Éva, Vajda Béla és Lehotai Katalin, Lajos Béla és Teleki Julianna házasságot kötöttek.

Születés: Cziner Istvánnnak és Papp Klárának Ildikó Beatrix, Kalmár Lajosnak és Vajas Annának Zoltán, Fodor Istvánnak és Diós Máriának István Sándor, Dávid Józsefnek és Kovács Máriának József, Kiss Gyulának és Bálint Gizellának Gyula Pál, Csamangó Lászlónak és Kiss Máriának László, Kálmán Dezsőnek és Forrai Ilonának Zsolt Csaba, Lele Istvánnak és Kocsis Irmának Ibolya Mária, Kósa Bertalannak és Palotás Évának Gabriella Éva, Veszter Vilmosnak és Bodnár Annának Ágnes, Petrina Györgynek és Lóczi Katalinnak Attila György, Melegh Istvánnak és Dobosi Évának Györgyi Éva, Katz Jenőnek és Burunkai Erzsébet Edina Erzsébet, Gila Jánosnak és Csányi Piroskának László, Zsíros Andrásnak és Kovács Máriának Éva Zsuzsanna, Kálmán Dénesnek és Kiss Ilonának Zoltán Dénes, Alvecz Jánosnak és Csanádi Ilonának János, Gilicze Józsefnek és Fenyvesi Magdolnának László, Busa Bélának és Dabis Jankának Béla, Lajos Istvánnak és Asztalos Gyöngyinek Szilvia, Török Miklósnak és Vas Mariannának Marianna, Gyuris Istvánnak és Nagy Gizellának Anikó, Bokros Józsefnek és Borombos Teréziának Róbert, Dóda Sándornak és Farkas Katalinnak Sándor, Kocsis-Savanya Vincének és Farkas Máriának Zoltán Attila, Gombos Lászlónak és Török Juliannának László Tibor, Tandari Jánosnak és Fenyvesi Annának Krisztina, Róka Sándornak és Beregi Irmának Sándor, Lőrincz Lajosnak és Tóth Erzsébetnek László Zsolt, Szobácsi Zoltánnak és Moldován Margitnak Ágnes, Frank Istvánnak és Puskás Irénnek Éva, Csanádi Józsefnek és Patik Arankának József István, Csanádi Józsefnek és Patik Arankának Zsolt Gábor, Pécsi Lajosnak és Bocsi Katalinnak Hajnalka, Böröcz Lászlónak és Kovács Máriának Rita Melinda, Földvári Lászlonak és Vad Zsuzsannának Attila, Bruttyó Károlynak és Horváth Juliannának Márta Mária, Juhász Antalnak és Rakovics Évának Gábor Antal, Szabó Ferencnek és Tanács Katalinnak Ágnes Etelka, Bankovics Attilának és Pócs Magdolnának András, Kispéter Józsefnek és Samu Jolánnak József, Pintér Ferencnek és László Irénnek Szilvia Katalin, Nagy Gyulának és Ott Katalinnak Gyula, Horváth Istvánnak és Litsauer Erzsébetnek Katalin, Papp Istvánnak és Veréb Máriának István Gábor, Nagy Ferencnek és Tancsa Erzsébetnek Ágnes, Pongrácz Gusztávnak és Suhai Máriának Gusztáv, Gombkötő Istvánnak és Kozma Ibolyának István Zoltán, Csuhaj Zoltánnak és Mészáros Erzsébetnek Zoltán Tibor, Nagy Mihálynak és Csurgó Annának Mihály, Vidács Istvánnak és Tóth Ilonának István Zsolt, Rácz Lászlónak és Fehér Erzsébetnek Krisztina Erzsébet, Bullás Ferencnek és Bali Piroskának Erika Andrea, Gálosi Tamásnak és Hegedűs Máriának Zsuzsanna, Szilasi Sándornak és Hódi Etelkának Sándor, Gruber Györgynek és Domokos Katalinnak László, Vincze Jánosnak és Gregus Ilonának László, Okner Ferencnek és Tóth Ilonának Ildikó, Baranyi Tibornak és Patkós Zsuzsannának Gábor Sándor, Arnold Gyulának és Tóth Máriának Róbert Béla, Béleczki Imrének és Király Ibolyának Ferenc, Vas Sándornak és Lévai Irénnek Zsuzsanna, Finta Jenőnek és Makra Györgyinek Szabolcs István, Jakab Csabának és László Erzsébetnek Imre, Siklósi Csabának és Rajki Erzébetnek Csaba, Makra Istvánnak és Kiri Ilonának Ágnes, Daróczi Andrásnak és Szebeni Rozáliának Tünde, Hevesi Mihálynak és Nagy Veronikának Imre Mihály, Gonda Károlynak és Czirok Juliannának Károly, Hódi-Rovó Antalnak és Zombori Irénnek Ágnes, Bán Vincének és Kovács Annának Ottó, Kökéndy Lászlónak és Parai Mártának Zoltán László, Demeter Lajosnak és Lázár Rozáliának Lajos, Borbély Józsefnek és Balog Teréziának Anita, Fekete Károlynak és Gyenes Erzsébetnek Erzsébet Ibolya nevű gyermekük született.

Halálozás: Koppány Zsuzsanna, Szőke Sándor, Simon Lajos, Sachetti Antal, Tóth György, Boros Julianna, Csákány Béla, Nosszlám Lajosné Óvári Mária, Kekes-Szabó József, Marton Dezsőné Tokar Éva, Hering István, Franek Ilona, Lajos Jánosné Gyombér Hermina, Sonkolyos Lajos, Erchegyi István, Szabó István, Szakall István, Polgár László, Németh Ferencné Kiss Anna, Elek Imre, Kurucz Jánosné Szalai Margit, Deli Lajosné Pelikán Rozália meghalt.

II. KERÜLET

Házasság: Farago István és Kiss Eszter, Fejes Gábor és Simon Julianna, Péter Lajos és Kopasz Mária, Balogh István és Sávai Éva Ilbolya, Köböl István Mihály és Miklós Rozália, Nagy József Pál és Tóth Julianna, Kovács István és Mészáros Julianna, Tóth Ferenc és Varga Éva Mária, Kocsis Ferenc és Bárkányi Julianna, Kovács Péter Pál és Kakuszi Mária Magdolna házasságot kötöttek.

Halálozás: Zab György, Lippai István, Menyhárt János, Gyuris Ferenc, Barna Józsefné Nagy Etelka, Bezdán Gyuláné Erős Ilona meghalt.

III. KERÜLET

Házasság: Vincze Attila András és Fehér Margit, Naschitz Károly Mátyás és Szabó Gizella, Tihanyi Sándor és Vetró Piroska, Tóth Géza József és Horváth Erzsébet házasságot kötöttek.

Születés: Bozsó Istvánnak és Prágai Márta Gabriellának Csilla, Dékány Jánosnak és Kiss Irénnek Edit Margit, Kádár Bálint Gyulának és Halasi Máriának Bálint Gábor, Miklós Ferencnek és Marót Matildnak Ferenc, Szél Ferencnek és Albrechtovich Annának Ferenc László, Farkas Istvánnak és Hermann Máriának Éva, Kocsor Sándornak és Szűcs Aranka Juliannának Tímea, Pintér Antalnak és Kálmán Máriának Zsuzsanna, Hajagos Istvánnak és Henneberger Klára Máriának Krisztina, Papdi Antalnak és Vigh Ilonának Edina, Kovács Józsefnek és Karkusz Erzsébetnek József, Oszip Andrásnak és Nagy-Torma Katalinnak Ágnes, Spécz Istvánnak és Tubik Mária Viktóriának Lívia Erika, Béres Gábor Sándornak és Urbán Annának Gábor Sándor, Szeles Ferencnek és Farkas Veronikának Zoltán, Szigeti István Józsefnek és Lajkó Mária Magdolnának Szilvia nevű gyermekük született.

Halálozás: Oláh Sándor, Róka Julianna, Szőke Istvánné Juhász Rozália, Stokker Józsefné Ádám Mária, Pörzsölt Lajosné Busa Borbála, Poberai Józsefné Szedlák Ilona, Kalmár Béláné Molnár Katalin, Tisza Berta meghalt.

Többgyermekes anyák pótszabadsága

JOGI TANÁCSOK

H. I.-né három gyermek édesanyja. A legidősebb gyermeke tizenkét éves. Úgy hallotta, hogy a Munka Törvénykönyve a többgyermekes dolgozó anyák részére több szabadságot biztosít a rendes szabadságon felül. Kéri, közöljük, hogy gyermekei után hány munkanap pótszabadságra jogosult, és lehetséges-e az évi rendes szabadságával egyidőben kivenni? Másik kérdése: a fentieken kívül jogosult-e havi egy nap fizetés nélküli szabadságra a gyermekek után, s ha igen, van-e olyan lehetőség arra, hogy az egy-egy napokat összegyűjtve egyszerre vegye ki?

A Munka Törvénykönyve 50. paragrafusa 2. bekezdés a következőket mondja ki: A dolgozó anyának három gyermeke után évi két, minden további gyermeke után ugyancsak két-két, de évenként legfeljebb tizenkét munkanap pótszabadság jár. A pótszabadságra való jogosultság szempontjából az általa gondozott tizennyolc éven aluli és munkaviszonyban nem álló gyermekeket lehet figyelembe venni. A Munka Törvénykönyve végrehajtásáról szóló rendelkezés pedig kimondja, hogy többgyermekes anyák és a vak dolgozók pótszabadsága, valamint a jutalomszabadság a dolgozót egyéb címen járó pótszabadságon felül és az évi tizenkét munkanapos határon túlmenően is megilleti.

A fentiek alapján olvasónkat a rendes szabadságon felül gyermekei után naptári évenként két munkanap pótszabadság megilleti. A szabadságát egyszerre is, és külön-külön is kiveheti, ha azt a vállalat szabadságolási terve másként nem szabályozza.

A 34/1967. (X. 8.) Korm. számú rendelet 59. paragrafusa szerint annak a dolgozó nőnek, és gyermekeit egyedül nevelő apának, aki legalább két tizennégy évesnél fiatalabb gyermekét gondozza — kérelmére — a háztartás ellátása érdekében havonként egy fizetés nélküli szabadnapot kell biztosítani.

Olvasónk gyermekei után a két fizetett munkanapon túl, havonta még jogosult egy fizetés nélküli szabadnapra is. Ez utóbbit havonta kell kivenni, azt összegyűjteni és évenként egyszerre kivenni nem lehet.

Dr. V. M.

Nemes gránát a patakban

Török kori kardhüvelyek, gyűrűk, címerpajzsok és antik medaillonok divatos díszítőköve volt a cseh, vagy másik nevén a nemes gránát. Ez a rendszerint tűzvörösen áttetsző szép fénytörésű ékkő szlovákiai lelőhelyéről kapta nevét, s messzi földre eljutott a drágakőkalmárok karaván-útjain.

Az eredetit tökéletesen utánzó üvegtechnika, s nem utolsósorban a gazdasági, társadalmi változások sok más értékes rokonával együtt a gránátot is kiszorították az ékszerészműhelyekből. Az utóbbi években azonban ismét megjelent a gránát a modern vonalú ötvösmunkák ékköveként, s mintha reneszánszát élné az acháttal, s az opálfélékkel együtt. Ez a színében rubinhoz hasonló, rombtizenkettesben vagy deltoidhuszonnégyesben kristályosodó ékkő a vulkáni kőzetek egyik jellegzetes kísérő ásványa. Bonyolult vegyi összetételű, magnéziumot, mangánt, alumíniumot és sok minden egyebet tartalmazó kőzet. Nem nemes változata nálunk is bőven akad többek között az andezit fajtákban, s felaprozódott darabjait a dunai homok is bőven tartalmazza.

A börzsönyi Bucsina (új nevén Bükkös) patak torkolatait képező hordalékban például száz számra találni szépen kristályosodott példányokat, de ez a közönséges fajta rendszerint sötétbarna, szürke, vagy enyhén vöröses színű és nem hatol át rajta a fény, mint a szlovákiai változaton. Így tartja ezt számon a szakirodalom, s így tudták eddig a hazai ásványgyűjtők is. Legutóbb azonban néhány szenvedélyes gyűjtő nemes gránátot talált a Bucsina-patak hordalékában Igaz, néhány darabon csak a sok ezer között, s ezek sem különösen nagyok. Nem is valószínű, hogy e felfedezéssel a kedves kis börzsönyi patak ékkőlelőhellyé válna. Tudományos szempontból azonban feltétlen figyelmet érdemel a nemes gránát hazai felbukkanása.